

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Мікроекономіка»

Рівень вищої освіти:	<u>перший</u> <u>(бакалаврський)</u>
Спеціальність:	<u>051 Економіка</u>
Освітня програма:	<u>Економіка</u>
Семестр:	<u>2</u>
Курс (рік навчання):	<u>1 (1)</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>6</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Оксана ФРОТЕР
Профайл лектора	https://ket.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobitniki/froter-oksana-sergiivna.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	oksana-froter@ukr.net
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=403

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	формування ринкового орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів з приводу споживання благ, використання факторів виробництва із врахуванням різних конкурентних ситуацій (ринкових моделей), економічних інституцій.
Завдання курсу	<ul style="list-style-type: none"> – набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки; – розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; – набуття студентами навичок і вмінь ефективного застосування мікроекономічного аналізу для забезпечення прийняття відповідних економічних рішень на рівні господарюючих суб'єктів; – формування навичок прийняття управлінських рішень.
Компетентності	<ul style="list-style-type: none"> – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. – Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях. – Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати. – Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> – Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки. – Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем. – Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади). – Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки. – Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності. – Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки. – Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оціню- вання (балів)
Змістовий модуль 1				
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	1/2	<p>Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору.</p> <p>Альтернативність мети використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Методологія мікроекономіки. Нормативна й позитивна мікроекономіка. Мікросистема: поняття, різновиди. Мета, роль і особливості функціонування мікросистем у ринковій економіці. Основні характеристики (ознаки) ринків досконалої та недосконалої конкуренції. Характеристика дії мікросистем у різних ринкових ситуаціях.</p> <p>Мета і завдання дисципліни. Взаємозв'язок з іншими дисциплінами.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3
Тема 2. Теорія граничної корисності і поведінки споживача	1/2	<p>Поняття потреби, види потреб. Економічні блага, їх класифікація. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності як залежність між кількістю одиниць споживаного блага та рівнем корисності, що досягається споживачем.</p> <p>Процес споживання та динаміка зміни сукупної і граничної корисності. Перший закон Госсена. Закон спадної граничної корисності блага, його графічне зображення.</p> <p>Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін. Поняття рівноваги споживача. Модель споживання набору благ. Другий закон Госсена.</p> <p>Еквіваріантний принцип досягнення раціонального вибору та рівновага споживача. Поняття попиту на благо.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3
Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача	1/2	<p>Система переваг споживача та її основні елементи: здатність до ранжування альтернатив; транзитивність переваг; ненасиченість благами; субституціональність. Множинність благ та повна інформованість споживача, зовнішні умови для здійснення вибору.</p> <p>Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій.</p> <p>Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу.</p> <p>Гранична норма заміщення благ: суть і методика обчислення.</p> <p>Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія: рівняння і графічна побудова.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3

<p>Тема 4. Аналіз поведінки споживача на ринку товарів</p>	<p>1/2</p>	<p>Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу. Графічний аналіз і побудова лінії “дохід – споживання”. Нахил лінії як свідчення ставлення споживача до благ. Поняття “нормальних” і “неякісних” товарів. Крива Енгеля. Закон Енгеля. Розподіл споживчих витрат за напрямками їх використання.</p> <p>Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів. Побудова лінії “ціна – споживання”. Траєкторія зміни споживання внаслідок зниження цін. Побудова лінії індивідуального попиту споживача.</p> <p>Ефекти заміщення і доходу як основа побудови функції індивідуального попиту на благо в ординалістській теорії корисності.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<p>3</p>
<p>Тема 5. Ринковий попит та ринкова пропозиція. Ринкова рівновага</p>	<p>2/4</p>	<p>Попит на товари в умовах досконало конкурентного ринку. Ринковий попит. Зображення попиту. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача.</p> <p>Цінові та нецінові детермінанти попиту.</p> <p>Суть поняття “пропозиції”. Закон пропозиції та його аргументація: ціна як ринковий стимул для виробника: збільшення граничних витрат як стримуючий фактор, збільшення обсягу виробництва тощо. Аналітичне, табличне та графічне зображення пропозиції.</p> <p>Цінові та нецінові детермінанти пропозиції. Різниця понять “зміна пропозиції” та “зміна обсягу пропозиції”. Зсув кривої пропозиції під впливом нецінових детермінантів.</p> <p>Табличне та графічне зображення ринкової пропозиції. Альтернативна вартість, крива виробничих можливостей та крива ринкової пропозиції.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<p>3</p>
<p>Тема 6. Еластичність</p>	<p>2/2</p>	<p>Концепція цінової еластичності попиту у визначенні міри чутливості споживача до зміни цін на товари. Методичні підходи до обчислення показника еластичності.</p> <p>Чинники цінової еластичності попиту, особливості їх впливу. Методика обчислення коефіцієнта еластичності попиту за доходом, параметри його значень для “нормальних” та “неякісних” товарів.</p> <p>Суть “перехресної” еластичності попиту, методика обчислення відповідного коефіцієнта.</p> <p>Методика обчислення рівня цінової еластичності пропозиції. Фактори, що впливають на еластичність пропозиції.</p> <p>Перехресна еластичність пропозиції та її вплив на стратегію товаровиробника.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<p>3</p>

Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства	1/2	<p>Підприємство як суб'єкт ринкових відносин, економічна організація, найважливіший різновид мікросистем.</p> <p>Фактори виробництва, їх групування та варіації. Поняття і параметри виробничої функції. Сукупний, середній та граничний продукт.</p> <p>Поняття загального (сукупного валового), середнього та граничного доходів. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Різні концепції прибутку. Сукупний, середній та граничний прибутки.</p>		3
Тема 8. Витрати виробництва*	2*/3	<p>Витрати виробництва. Класифікація та види витрат. Витрати виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до їх визначення. Альтернативні витрати та їхній склад. Сукупні, середні та граничні витрати.</p> <p>Постійні та змінні витрати (сукупні та середні). Типовий характер зміни витрат у короткому періоді. Закон неминучого зростання граничних витрат (зниження дохідності).</p> <p>Криві довготривалих витрат (сукупних і середніх) як такі, що огинають криві короткотермінових витрат. Види кривих тривалих середніх витрат. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.</p>		3
Модульний контроль				11
Змістовий модуль 2				
Тема 9. Ринок досконалої конкуренції	2/3	<p>Ознаки й умови досконалої конкуренції.</p> <p>Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту, середнього, граничного і сукупного доходу підприємства.</p> <p>Максимізаційно-мінімізаційна мета підприємства у короткотерміновому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації. Правила поведінки підприємства, їхня універсальність. Пропозиція фірми у короткотерміновому періоді, її зв'язок з кривими витрат: графік галузевої пропозиції.</p> <p>Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Рівноважна функція ціни.</p> <p>Рівновага фірми та галузі у короткотерміновому періоді. Тривала рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3
Тема 10. Монопольний ринок [Topic 10. Monopoly market]**	2**/3**	<p>Поняття одного продавця, ринкової (монопольної) влади у вузькому та широкому розумінні слів. Ознаки "чистої" монополії.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в	3

		<p>Крива попиту монополіста. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Правило максимізації прибутку. Пропозиція монополіста й особливості її формування. Визначення монополісної ціни. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди.</p> <p>Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді.</p> <p>Різновиди монополій. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного та монополісного ринків, потреба у державному регулюванні монополії, антимонопольна політика.</p> <p>[The concept of one seller, market (monopoly) power in the narrow and broad sense of the word. Signs of a «pure» monopoly.</p> <p>The monopolist's demand curve. Influence of the price elasticity of demand on the monopolist's behavior. The rule of profit maximization. The monopolist's proposal and features of its formation. Determination of monopoly price. Price discrimination: concepts, conditions, varieties.</p> <p>Equilibrium of a monopolist firm in the long-term period.</p> <p>Types of monopolies. Economic consequences of industry monopolization, comparative assessment of competitive and monopoly markets, need for state regulation of monopoly, antimonopoly policy].</p>	інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle [Processing of lecture material. Completing practical tasks given in the instructional and methodological materials, passing testing in the Moodle electronic learning support system]	
Тема 11. Олігопольний ринок	2/3	<p>Нечисленність фірм в олігополістичних галузях, високі бар'єри для входження у галузь, загальна взаємозалежність підприємств. Поведінка олігополістів: некооперативна й кооперативна. Цінові війни за некооперативної поведінки: межі зниження рівня цін, наслідки для споживачів і товаровиробників.</p> <p>Аналіз “ламаной” лінії попиту. Негнучкість цін. Формування підприємством політики стабілізації цін і маневрування капітальними витратами (стабільність середніх змінних витрат).</p> <p>Інституційні аспекти утворення та діяльності картельних спілок. Таємні змови, їх міцність і загострення конкуренції.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3
Тема 12. Ринок монополістичної конкуренції	1/2	<p>Спільні риси та відмінності монополістичної конкуренції порівняно з досконалою конкуренцією та чистою монополією. Кількість товаровиробників та диференціація виробів. Умови входження в галузь. Нецінова конкуренція за даної ринкової структури.</p> <p>Еластичність попиту за монополістичної конкуренції. Прибутковість та збитковість підприємства у короткотерміновому</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3

		<p>періоді. Визначення оптимального обсягу продажу та цінова політика. Умова досягнення і підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді.</p> <p>Суть і передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні наслідки і загрози. Реклама товару. Вплив рекламної діяльності на обсяг продажу і витрати.</p>		
Тема 13. Ціноутворення на ринку праці	1/2	<p>Функції ринків ресурсів в економіці. Споживання виробником факторів виробництва: мета й обмеження. Граничний фізичний продукт ресурсу, методика його обчислення і графічна інтерпретація. Гранична дохідність ресурсу для різних виробників. Граничні витрати ресурсу і максимізація прибутку виробником. Попит на ресурси, зміна обсягу попиту та попиту в цілому. Цінова еластичність попиту на ресурс.</p> <p>Праця як фактор виробництва, її мобільність. Суть та особливості використання поняття заробітної плати. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Граничний вигаш виробника від найманої праці. Обґрунтування рішення про наймання. Попит окремого виробника на працю. Формування галузевого та ринкового попиту на працю.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3
Тема 14. Ринок капіталу та природних ресурсів	1/2	<p>Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу. Рух капіталу і капітальні фонди. Поняття позичкового процента. Вплив ставки позичкового процента на короткострокові інвестиційні проекти підприємців. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді.</p> <p>Часова перевага як економічна категорія. Гранична норма часової переваги, її графічна інтерпретація. Міжчасове бюджетне обмеження та міжчасова рівновага накопичувача. Ефекти зміни доходу і заміщення в результаті зміни ставки позичкового процента.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3
Тема 15. Аналіз загальної рівноваги та ефективність	1/2	<p>Часткова та загальна рівновага. Аналіз загальної рівноваги. Ефект зворотного зв'язку. Система рівнянь загальної рівноваги за Вальрасом. Закон Вальраса.</p> <p>Необхідність та вигоди ринкового обміну. Порівняння граничних норм заміщення для пар товарів, що обмінюються. Діаграма Еджворта. Ефективність при обміні. Крива контрактів. Паретто-ефективний розподіл. Крива можливостей споживачів. Загальна рівновага за Паретто. Ефективність та справедливість. Розподіл виробничих ресурсів. Діаграма Еджворта. Крива виробничих</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки рефератів та індивідуальних науково-дослідних завдань, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)